

HISTORIA LITERATURY POLSKIEJ (MŁODA POLSKA)

studia stacjonarne
III rok (pięcioletnie magisterskie)

Program ćwiczeń – 30 godzin (semestr II)

1. Zajęcia wstępne (organizacyjne). Podanie programu ćwiczeń (lektury obowiązkowe i zalecane; literatura przedmiotu; podstawowe podręczniki). Zjawisko przełomu antypozytywistycznego i główne wyznaczniki ideologii modernistycznej. Ogólne pojęcie modernizmu europejskiego i wstępna charakterystyka okresu Młodej Polski.

2. Programy i dyskusje literackie okresu Młodej Polski.

Zagadnienia: - starcie młodych ze światem zastanym,
- funkcje sztuki i status artysty,
- relacje między sztuką a społeczeństwem,
- stosunek do tradycji literackiej romantyzmu.

1) Jan Żagiel [Zenon Przesmycki], *Harmonie i dysonanse* (1891) – fragment cyklu

2) Wacław Nalkowski, *Forpocząty ewolucji psychicznej i troglodyci* (1895)

3) Artur Górski, *Młoda Polska* (1898)

4) Stanisław Przybyszewski, *Confiteor* (1899)

5) Ignacy Matuszewski, *Sztuka i społeczeństwo* (1899)

6) K. Żywicki [Ludwik Krzywicki], *O sztuce i nie-sztuce. Luźne uwagi profana* (1899)

w: M. Podraza-Kwiatkowska, *Programy i dyskusje literackie okresu Młodej Polski*, wyd. 2, Wrocław 1977, BN. Stąd także: *Wstęp* (s. III- XC).

3. Poezja Młodej Polski – wprowadzenie ogólne.

Dekadentyzm [D], impresjonizm [I], symbolizm [S], ekspresjonizm [E].

- I. Sikora, *Wstęp do: Antologia liryki Młodej Polski*. Wrocław 1990.

ANALIZA I INTERPRETACJA NASTĘPUJĄCYCH WIERSZY:

- Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Nie wierzę w nic...; Koniec wieku XIX* [D]; *Melodia mgieł nocnych* [I]; *Anioł Pański* [I & S]
- Zenon Przesmycki-Miriam, *W co wierzyć?* [D]
- Jan Kasprówicz, *Krzak dzikiej róży w ciemnych smreczynach* (4 sonety) [S]
- Gustaw Daniłowski, *Okna* [S]
- Tadeusz Miciński, *Akwarele* [I]; *Msza żałobna* [E]

4. Ekspresjonizm w liryce młodopolskiej – **Jan Kasprówicz, *Hymny* (1902):**

- 1) *Dies irae*
- 2) *Salome*

- 3) *Święty Boże, święty mocny*
- 4) *Moja pień wieczorna*
- 5) *Salve Regina*
- 6) *Hymn św. Franciszka z Asyżu*
- 7) *Judasz*
- 8) *Maria Egipcjanka*

- J. J. Lipski, *Pozycja „Hymnów” J. Kasprowicza na tle kierunków literackich okresu*, „Pamiętnik Literacki” 1966 z. 4.
- A. Hutnikiewicz, *„Hymny” Jana Kasprowicza*, Warszawa 1973, BAL.
- J. J. Lipski, *Wstęp do: J. Kasprowicza, Wybór poezji*, Wrocław 1990, BN.

5. Krakowska cyganeria artystyczna (legenda „smutnego szatana”).

Stanisław Przybyszewski, *Złote runo* (1901)

- T. Weiss, *Cyganeria Młodej Polski*, Kraków 1970 (cztery pierwsze rozdziały).
- T. Boy-Żeleński, *Znasz-li ten kraj*, Wrocław 1983, BN (stąd następujące felietony: *Nasza cyganeria*; *Nonszalancki paon*; *Poeta i pieniądz*; *Smutny szatan*; *Fortepian Stacha*; „*Dzieci szatana*”; *Chrzczyny Iwi*; „*Na początku była chuć...*”).
- S. Przybyszewski, *Wybór pism*, Wrocław 1966, BN (stąd R. Taborski, *Wstęp* oraz szkic Przybyszewskiego, *O dramacie i scenie*, 1902).

6. Młodopolski model literatury zaangażowanej:

Stefan Żeromski, *Ludzie bezdomni* (1900)

- I. Maciejewska, *Wstęp do: S. Żeromski, Ludzie bezdomni*, Wrocław 1987, BN.
- M. Popiel, *Tragizm epicki. „Ludzie bezdomni” Stefana Żeromskiego w: tejże, Oblicza wzniosłości. Estetyka powieści młodopolskiej*, Kraków 1999.
- A. Hutnikiewicz, *Problematyka form kompozycyjnych w sztuce pisarskiej Żeromskiego w: tegoż, Portrety i szkice literackie*, Warszawa 1976.

7. Młodopolski konflikt: artysta – filister.

Jan August Kisielewski, *W sieci* (1899),

Wacław Berent, *Próchno* (1901)

- A. Z. Makowiecki, *Artysta i filistrzy: Konflikt czy symbioza w: tegoż, Młodopolski portret artysty*, Warszawa 1971.
- P. Obrączka, *Studia nad życiem i twórczością Jana Augusta Kisielewskiego*, Opole 1973.
- J. Paszek, *Wstęp do: W. Berent, Próchno*, Wrocław 1979, BN.
- M. Popiel, *Ironia, paradoks i „człowiek dostojny”. „Próchno” Wacława Berenta w: tejże, Oblicza wzniosłości. Estetyka powieści młodopolskiej*, Kraków 1999.

8. Młodopolski dramat symboliczny:

Stanisław Wyspiański, *Wesele* (1901)

- T. Boy-Żeleński, *Plotka o „Weselu” S. Wyspiańskiego w: tegoż, Reflektorem w mrok*, Warszawa 1984 lub w: *O literaturze niemoralnej*, Warszawa 1990.
- A. Łempicka, *O „Weselu” Wyspiańskiego*, Wrocław 1955.

- F. Ziejka, *W kręgu mitów polskich*, Kraków 1977.

9. Tradycja romantyczna i autotematyzm w dramacie młodopolskim:

Stanisław Wyspiański, *Wyzwolenie* (1903)

- J. Nowakowski, „*A wszystko to frazes...*”. O „*Wyzwoleniu*” S. Wyspiańskiego w: *Arcydzieła literatury polskiej. Interpretacje*, pod red. S. Grzeszczuka i A. Niewolak-Krzywdy, t. 3, Rzeszów 1990.

- J. Nowakowski, *Wyspiański. Studia o dramatach*, Kraków 1972.

10. Społeczne zaangażowanie i uniwersalizm powieści młodopolskiej:

Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (1904-1909)

- K. Wyka, *Próba nowego odczytania „Chłopów” Reymonta* w: tegoż, *Reymont, czyli ucieczka do życia*, Warszawa 1979.

- F. Ziejka, *Wstęp* do: W. S. Reymont, *Chłopi*, Wrocław 1991, BN.

- T. Weiss, „*Chłopi*” Władysława Stanisława Reymonta w: *Arcydzieła literatury polskiej. Interpretacje*, pod red. S. Grzeszczuka i A. Niewolak-Krzywdy, t. 2, Rzeszów 1988.

11 – 12. Rewolucja 1905-1907 w prozie Młodej Polski:

Gustaw Daniłowski, *Jaskółka* (1908);

Andrzej Strug, *Dzieje jednego pocisku* (1909)

- I. Maciejewska, *Rewolucja i niepodległość. Z dziejów literatury polskiej lat 1905 – 1920*, Kielce 1991;

- *Rewolucja lat 1905 – 1907. Literatura – publicystyka – ikonografia*, pod red. K. Stępnika i M. Gabryś, Lublin 2005.

13. Polska powieść polifoniczna:

Wacław Berent, *Ozimina* (1911)

- M. Głowiński, *Wstęp* do: W. Berent, *Ozimina*, BN, Wrocław 1974;

- J. Paszek, *Polifoniczność „Oziminy” Berenta*, „Tygodnik Kulturalny” 1973 nr 2.

14. Powieść popularna doby modernizmu:

Mieczysław Srokowski, *Kult ciała* (1910)

- *Słownik literatury popularnej*, pod red. T. Żabskiego (stąd hasła: *obiegi społeczne; literatura popularna*).

- A. Makowiecki, *Ten wyuzdany fin-de-siècle* w: tegoż, *Wokół modernizmu. Szkice*, Warszawa 1985.

15. Modernistyczny dialog z Biblią – wątek Judasza :

Karol Hubert Rostworowski, *Judasz z Kariothu* (1912)

Kazimierz Przerwa-Tetmajer, *Judasz* (1917)

- J. Popiel, *Wstęp* do: K. H. Rostworowski, *Wybór dramatów*, Wrocław 1992, BN.
- B. Popczyk-Szczęśna, *Postać Judasza w dramacie polskim XX w. Potyczki z referencją*, Kraków 2003 (cz. II, rozdz. 1-2).

DO SAMODZIELNEJ LEKTURY:

- T. Weiss, *Przełom antypozytywistyczny w Polsce w latach 1880 – 1890*, Kraków 1996.
- H. Markiewicz, *Młoda Polska i „izmy”* w: K. Wyka, *Młoda Polska*, t. 1, Kraków 1987 lub w: *Z problemów literatury polskiej XX wieku*, t. 1: *Młoda Polska*, Warszawa 1965.

PODSTAWOWE PODRĘCZNIKI:

- *Z problemów literatury polskiej XX wieku*, t. 1: *Młoda Polska*, pod red. J. Żabickiego i Z. Kwiatkowskiego, Warszawa 1965.
 - *Obraz literatury polskiej*, seria V: *Literatura okresu Młodej Polski*, t.1, Warszawa 1968; t. 2, Warszawa 1967; t. 3, Kraków 1973; t. 4, Kraków 1977.
 - J. Krzyżanowski, *Neoromantyzm polski 1890 – 1918*, Warszawa 1980.
 - K. Wyka, *Młoda Polska*, t. 1 – 2, wyd. 2, Kraków 1987.
 - A. Z. Makowiecki, *Młoda Polska*, wyd. 2, Warszawa 1987.
 - *Literatura polska: Młoda Polska*, pod red. J. Kulczyckiej-Saloni, I. Maciejewskiej, A. Z. Makowieckiego i R. Taborskiego, Warszawa 1991.
 - A. Hutnikiewicz, *Młoda Polska*, Warszawa 1996.
 - E. Ichnatowicz, *Literatura polska drugiej połowy XIX wieku (1864 – 1914)*, Warszawa 2000.
- J. Tomkowski, *Młoda Polska*, Warszawa 2001.